

Olavs Legzdiņš, SIA Elagro Trade valdes priekšsēdētājs:

– Graudaugu raža šogad ir nedaudz lielāka nekā 2021. gadā, bet ir novērojamas kvalitātes atšķirības pa reģioniem, ko ietekmējis vēlais un vēsais pavasaris. Augsto minerālmēslu cenu dēļ klienti neveica mēslošanu pēc iepriekšējā gada plāna. Tāpat kā iepriekšējā gadā, arī šogad kviešiem var vēlēties augstāku tilpummasu, līdz ar to augstākās kvalitātes kviešu grupas ir grūti sasniegt. Rapšu ražu ietekmēja gan pērn vēlā, slapjā rudens sēja, gan šogad vēlais, aukstais pavasaris ar salnām un insektu bojājumi

veģētācijas periodā. Rezultāts – zema rapšu ražība (vidēji 2–3 t/ha), līdzīgi kā pagājušā gada sezonā. Vēlāk kultajiem rapšiem ir novērota augstāka ražība, arī augstāks eļļas saturs produktā.

Normāla ražas novākšana sākās tikai augusta sākumā, bet, ņemot vērā laikapstākļus, kas šogad ražas novākšanai ir samērā labvēlīgi, paredzams, ka lielākā daļa ražas, neskaitot pupas un vasarājus, visā Latvijā tiks novākta līdz augusta beigām. Lai arī energoresursu cenas, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, ir kāpušas, labības pirmapstrādes izmaksas klientiem nebūs tik augstas, kā bija prognozēts iepriekš. Zemgalē ir negaidīts tilpummasas samazinājums ne tikai vietās, ko skārusi veldre, bet arī dažām agrākām kviešu šķirnēm. Pārsteigums, ka šogad gan Kurzemes, gan Vidzemes rietumos padevušies kvieši ar augstākiem tilpummasas rādītājiem nekā Zemgalē. Proteīna kritums ir vismaz par 1 % zemāks kā pērn, kas arī bija gaidāms. Savukārt vasarājiem ir gan labāka raža, gan kvalitāte (tilpums).

Tā kā ražas novākšana augusta vidū vēl turpinās, pārāgri izdarīt secinājumus par iepirktajām tonnām, taču skaidri redzams, ka graudaugu kopražā varētu būt lielāka nekā iepriekšējā gadā, līdz ar to plānojam lielāku graudaugu iepirkumu. Redzam, ka iepriekš fiksēto cenu daļa ir mazāka kā pērn. Jāgaida septembra beigas, lai varētu pateikt precīzāk.

Biržā ir novērojamas augstas graudaugu cenu svārstības, dienas laikā rapšu cena var mainīties līdz pat 15–25 EUR/t, kviešu cenas – 5–15 EUR/t. Salīdzinot ar augstākajām cenām biržā, kviešiem cena ir par 100 EUR/t zemāka kā pavasarī, rapšiem – par 200 EUR/t zemāka par to, ko pavasarī bija iespējams nofiksēt.

No mūsu iepirktais labības eksportēti tiek 80 %. Latvijas zemnieku saražotā graudaugu produkcija aizceļo uz Lielbritāniju, Saūda Arābiju, Nigēriju, Vāciju, Spāniju, Norvēģiju, Zviedriju u.c.

Labības pārveidāšana lielākoties notiek ar autotransportu, jo jau kuro gadu trūkst vagonu tieši ķarstākajā labības novākšanas laikā. Elevatoros rindas veidojas, bet cenšamies darīt visu, lai ilgāk par divām stundām uz labības nodošanu nevajadzētu gaidīt. Labība tiek bērtā arī āra laukumos, atsevišķos elevatoros strādājam visu diennakti.

Lai uzlabotu graudaugu pieņemšanas ātrumu, esam automatizējuši vairākus procesus, un viens no tiem ir rindu vadības sistēma Elejas, Jēkabpils un Dobeles elevatoros. Ierodoties elevatorā, klientiem ir iespēja pašiem pierēģistrēt informāciju par saimniecību, piegādāto produkciju un transportlīdzekli. Rindu vadības sistēmas ieviešana tiks turpināta un attīstīta, lai nākamajā sezonā visās SIA Elagro Trade pieņemšanas vietās lauksaimniekiem būtu pēc iespējas mazāk laika jāpavada rindā, gaidot uz labības nodošanu.

Solvita Avgustova, Scandagra graudu tirdzniecības vadītāja:

– Ziemas mieži parādījuši diezgan labu ražību un arī labu

kvalitāti, ziemas kvieši būs ar vidējo ražību. To noteikti būs vairāk nekā pagājušajā gadā, lai gan šogad lokāli veidojusies veldre, tā atstājusi mazāku ietekmi uz vidējo ražu nekā ieilgušais sausums pērn. Lielāko vilšanas saimniecībām sagādāja rapšu ražība, taču to daļēji var kompensēt ar ražas pārdošanas cenu, kas šogad ir ievērojami

augstāka (650 EUR/mt) nekā pagājušajā gadā, kad biržas cena bija 450 EUR/mt, kā arī ar piemaksu par eļļu. Protams, tas atkarīgs no eļļas satura rādītāja – saimniecības, kas sadarbojas ar mums, piemaksās par eļļu vidēji saņem 40–45 EUR/mt.

Ražas kulšanas sākums ļoti ievilkās, tas visiem lika nedaudz saspringt, jo *uz tūlīt, tūlīt varēs kult* visi gaidīja teju divas nedēļas. Laikapstākļi sākumā bija ļoti mainīgi, taču brīdī, kad iestājās ilgstošs sausuma un karstuma periods, kulšanas intensitāte uzņēma ļoti ātru tempu. Karstais un sausais laiks ar kviešiem vienlaicīgi nogatavināja arī rapšus un zirņus. Nedēļas laikā bija novāktas 50–60 % ziemas kviešu sējplatības. Tā kā kulšana kavējās, pēc saimniecības kombainiem uz lauka laida sējmašīnas, lai savlaicīgi iesētu ziemas rapšus.

Salīdzinājumā ar pēdējiem trīs gadiem šogad proteīns ir vidēji par 1–1.5 % zemāks, kvalitāte ir ļoti dažāda – daudz atkarīgs no šķirnes. Savas korekcijas ievieša arī daba, bet lielākā mērā saimniecības rezultāts atkarīgs no pielietotā mēslojuma apjoma.

Aptuveni 30 % no iepirkta bija par ziemā/pavasari fiksētām vai daļēji fiksētām cenām. Tas ir pareizs lēmums, jo saimniecības tādā veidā sadala riskus, fiksē nelielus daudzumus, lai garantētu segumu saistībām, un biežāk nodrošina diezgan labu vidējo pārdošanas cenu savai ražai. Neviens nevar paredzēt pat dažas dienas, kur nu vēl gadu uz priekšu, kurā brīdī būs nozīmīgas cenu izmaiņas. Tā kā faktoru, kas ietekmē cenu, ar katru gadu kļūst vairāk, tirgus ilgtermiņā kļūst arvien mazāk prognozējams. Šogad pirmajā plānā izvirzījās ģeopolitiskie izaicinājumi un aktīvā tirdzniecība fondu biržā izejvielu tirgos, tajā skaitā kviešu un rapšu biržās. Tas radīja nenormālas svārstības vienas tirdzniecības dienas ietvaros, kad cena mēdza nosvārstīties pat 30–50 EUR robežās.

Šobrīd graudu cenas tirgū ir stabilizējušās, jau vairākas nedēļas (no jūlija vidus) biržas cena svārstās ļoti minimāli 310–336 EUR robežās. Nedaudz noslidējusi rapšu biržas cena, ko ietekmējis jēlnaftas cenas kritums biržā un pārējo eļļas produktu cenas.

85–90 % Scandagra iepirktais ražas tiek eksportēta, pārējais – realizēts vietējā tirgū. Atkarībā no ražas kvalitātes un gada graudi tiek piegādāti uz dažādām ES valstīm, kā arī ārpus ES robežām, visbiežāk uz Maroku, Alžīriju, Ēģipti, Tunisiju, Dienvidāfriku, Turciju, Izraēlu, Saūda Arābiju, Arābu Emirātiem, Indonēziju u.c.

Kas attiecas uz ražas pieņemšanas punktiem, tas ir bezgalīgs pilnveidošanās process, katru gadu ir kāds posms, ko var uzlabot graudu loģistikā un pieņemšanā. Turpinām maksimāli visu automatizēt, padarot pieņemšanas procesu ātrāku un pēc iespējas izslēdzot cilvēciskā faktora kļūdas. Taču jebkurā